

Samenvatting

Het college van B&W besluit - zo mogelijk gezamenlijk met de colleges van de gemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul - in de Algemene Leden Vergadering van de vereniging Afval Samenwerking Limburg (ASL) van 10 september 2020 richtinggevende uitspraken te doen over de voorgestelde programmaliijnen van ASL ten aanzien van een provinciebrede aanpak van circulaire economie (circulair aanbesteden en circulaire samenwerking).

De door ASL voorgestelde programmaliijnen houden in:

- Innovatieve aanbesteding van grote huishoudelijke afvalstromen per 2024.
- Het organiseren van kennis op het gebied van grondstoffenmanagement en -regie.
- Het vormen van een alliantie met de provincie Limburg en het bedrijfsleven voor een circulaire aanpak.

De richtinggevende uitspraken houden in dat het college instemt met de voorgestelde aanpak van ASL. Er worden wel enkele aantekeningen/aandachtspunten voor het verdere proces ingebracht.

Beslispunten

1. Instemmen met de richtinggevende uitspraken (paragraaf 3 van dit collegevoorstel, dikgedrukte tekst).
2. De richtinggevende uitspraken - na afstemming met de gemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul - in de Algemene Leden Vergadering van de vereniging Afval Samenwerking Limburg van 10 september a.s. in laten brengen door één van afval-wethouders van de gemeenten Maastricht-Meerssen-Valkenburg aan de Geul.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 8 september 2020:

Conform.

1. Aanleiding

De vereniging Afval Samenwerking Limburg (ASL)¹ houdt op 10 september a.s. een Algemene Leden Vergadering (ALV). Wethouder voor afvalzaken John Aarts (tevens bestuurslid van ASL) woont de vergadering bij.

ASL vraagt aan haar leden in de ALV richtinggevende uitspraken te doen over haar voornemen om enkele programmalijnen uit te werken ten behoeve van circulaire economie. Dit doet zij door:

- een notitie 'kaders en contouren strategie van ASL' vast te laten stellen;
- twee uitgangspunten en vier ambities vast te laten stellen;
- een uitspraak te vragen over het voorbereiden van een circulaire aanbesteding.

In het kader van de intensivering van de regionale afvalsamenwerking zal zo mogelijk een gezamenlijke reactie van de gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul in de ALV van ASL ingebracht worden.

2. Context

In 2019 heeft de ALV van ASL ingestemd met een strategie die gericht is op een brede gezamenlijke aanpak van circulaire economie, een aanpak die het nationale VANG-beleid ('Van Afval Naar Grondstof') op Limburgse schaal concreet vertaalt en uitwerkt. Kern van de zaak is dat geprobeerd wordt zoveel mogelijk grondstoffen (die in afval zitten) zo lang en zo hoogwaardig mogelijk her te gebruiken, het liefst in de eigen regio.

Dat wil ASL bereiken door:

1. Contracten voor grote huishoudelijke afvalstromen die binnenkort (2023/2024) aflopen provinciebreed op een innovatieve, op circulaire economie gerichte, manier aan te besteden.
2. Grondstoffenmanagement en grondstoffenregie - onontbeerlijk voor een (grondstof-georiënteerde) circulaire economie - in de provincie goed en duurzaam te organiseren.
3. Verbinding te zoeken met de provincie Limburg en het bedrijfsleven om een grotere alliantie (dan alleen gemeenten / huishoudelijk afval) te bewerkstelligen.

Door deze aanpak ontstaat niet alleen milieuwinst, maar komen er ook kansen voor lokale/regionale economie, werkgelegenheid, innovatie, etc..

¹ Van ASL zijn alle Limburgse gemeenten, behalve Mook en Middelaar, lid. ASL stelt zich ten doel om huishoudelijk afval op een efficiënte manier zo verantwoord mogelijk voor het milieu te laten verwerken. Dat doet zij bijvoorbeeld via provinciebrede contractaanbesteding van grote afvalstromen (restafval, GFT en PMD). ASL zorgt ook voor kennisdeling tussen de leden. En voor belangenbehartiging van de leden op nationaal niveau.

3. Gewenste situatie

Voornemen van ASL

Vorig jaar heeft de ALV van de ASL ingestemd met een 'gedeelde circulaire visie op samenwerking aan grondstoffen'. Kernbegrippen daarbij zijn:

- Circulair. Door een circulaire aanbesteding van restafval, GFT en PMD² gebruiken de Limburgse gemeenten hun grondstoffen als hefboom voor een transitie naar een circulaire economie met winst voor mens, milieu en economie. Via grondstoffenmanagement jagen de gemeenten de transitie van afval naar grondstoffen aan (nationaal VANG-beleid: Van Afval Naar Grondstof), waarbij dat leidt tot een versneld sluiten van ketens.
- Samen. Dankzij het gezamenlijke volume van de Limburgse gemeenten is er een grote impact op de verwerkingsmarkt, met landelijke uitstraling. De gemeenten ontwikkelen en borgen samen de (nu nog kwetsbare) gemeentelijke grondstoffenexpertise. Als grondstoffenregisseur ontwikkelen de gemeenten, samen met het Limburgse netwerk, de regionale circulaire kansen.
- Grensverleggend. Als eerste in Nederland passen de Limburgse gemeenten 'Rapid Impact Contracting'³ (RIC) toe bij het aanbesteden van restafval, GFT en PMD, waarbij dat kan leiden tot een unieke Limburgse alliantie. Vanuit het publieke belang ondersteunen de gemeenten de multi-helix om ook andere grondstoffen te gebruiken, van huishoudens en bedrijven.

Inmiddels is die strategie verder uitgewerkt in een aanbestedingsstrategie en de kaders en contouren voor toekomstige samenwerkingsinhoud en organisatie.

Bij het proces is samenwerking gezocht met o.a. de provincie Limburg - die ook financieel bijdraagt aan dit hele proces - en met de LWV (Limburgse Werkgevers Vereniging). Zo'n 185 bedrijven en organisaties hebben in een brede netwerkanalyse input geleverd. Daarbij is gebleken dat er voldoende afval- en grondstoffen en voldoende bedrijven in Limburg beschikbaar zijn om de Limburgse afvalstromen op een meer circulaire manier aan te besteden.

Vraag van ASL

Het bestuur van ASL vraagt aan de leden om in de ALV van 10 september om richtinggevende uitspraken over dit onderwerp. Concreet wordt gevraagd of de leden kunnen instemmen met:

² GFT = Groente-, Fruit- en Tuinafval. PMD = Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen en Drankenkartons.

³ Dat is een aanbestedingsmethodiek die gebaseerd is op een samenwerkingsmodel tussen opdrachtgever en opdrachtnemer(s), waarbij 'gedurende de rit' ingespeeld kan worden op nieuwe methoden en technieken. Zeker in een zich sterk ontwikkelende markt als de afvalmarkt/grondstoffenmarkt (veranderende beleidsdoelen, veranderende technologieën, veranderende verdienmodellen, etc.) lijkt dat een geschikte methodiek om, op basis van een open en transparante opstelling, tussentijds in te spelen op veranderende omstandigheden.

1. Het als basis vaststellen van de notitie 'kaders en contouren strategie ASL' + het verder uitwerken van drie daaraan gekoppelde programmalijnen:
 - a. Programmalijn 1: meer circulair aanbesteden van de drie hoofdstromen restafval, GFT en PMD.
 - b. Programmalijn 2: Grondstoffenmanagement om meer huishoudelijke grondstofketens circulair te krijgen.
 - c. Programmalijn 3: Deelname in multi-helix samenwerking met de Limburgse Werkgevers Vereniging en de Provincie Limburg.
2. Het vaststellen van twee uitgangspunten en vier ambities als basis voor de uitwerking van de circulaire aanbesteding:
 - a. Uitgangspunt 1: een eerlijke en realistische prijs (de kosten van de toekomstige verwerking zijn transparant, realistisch en respecteren wederzijdse korte en lange termijn-belangen).
 - b. Uitgangspunt 2: toekomstbestendig partnerschap (de toekomstige verwerker ontzorgt ASL adequaat, volgens afspraak en probleemloos; maakt de gerealiseerde impact van de hele keten aantoonbaar en meetbaar en verbetert deze tijdens de looptijd van het contract).
 - c. Ambitie 1: circulaire economie (de verwerking vindt plaats op een zo hoogwaardig mogelijke manier en draagt optimaal bij aan het realiseren van de Limburgse circulaire economie).
 - d. Ambitie 2: CO2-reductie (de verwerking draagt optimaal bij aan het reduceren van CO2-uitstoot over de gehele keten).
 - e. Ambitie 3: maatschappelijke bijdrage (de verwerking draagt optimaal bij aan de Limburgse maatschappij, door het stimuleren van onderwijs, werkgelegenheid en economische groei).
 - f. Ambitie 4: duurzame gemeenschappen (de verwerking draagt in brede zin bij aan het verduurzamen van gemeenschappen, steden en regio's in en om Limburg).
3. Het voorbereiden van een circulaire aanbesteding van grote huishoudelijke afvalstromen op basis van 'Rapid Impact Contracting' (RIC).

Reactie op de ASL-vragen / voorgestelde inbreng in de ALV van ASL

Voorgesteld wordt als volgt te reageren op de vragen van ASL:

- **Ad 1. Het college stemt in met het als basis vaststellen van de notitie 'kaders en contouren strategie ASL' en met het verder uitwerken van de drie daaraan gekoppelde programmalijnen.**
- **Ad 2. Het college stemt in met het vaststellen van de twee uitgangspunten en de vier ambities als basis voor de uitwerking van de circulaire aanbesteding.**
- **Ad 3. Het college stemt in met het voorbereiden van de circulaire aanbesteding van de grote huishoudelijke afvalstromen op basis van 'Rapid Impact Contracting'.**

Ad 1-2-3: In lijn met eerder door de afval-wethouder ingebrachte reacties op de ASL-plannen, wordt voorgesteld **de volgende kanttekeningen/aandachtspunten voor het vervolgproces in te brengen** in de ALV van ASL:

- a. **Aandacht is nodig voor het monitoren van en sturen op mogelijke gevolgen van veranderende beleidsregels en technologische ontwikkelingen op de aanbesteding en op de lokale/regionale werkgelegenheid.**

De afvalwereld is sterk in beweging. Het voorkomen van het ontstaan van afvalstoffen (preventie) en het 'circulair hergebruiken/recyclen' heeft absoluut de voorkeur. Successen op dat front kunnen gevolgen hebben voor de onderhavige aanbesteding en/of voor lokale/regionale werkgelegenheid (bv. een contract wordt financieel minder aantrekkelijk omdat een bepaalde afvalstroom wegens nieuwe regelgeving vervalt). Het is zaak dat goed te monitoren en met een brede scoop naar de eventuele gevolgen te kijken. De voorgestelde RIC-methode heeft als voordeel dat hij flexibel genoeg is om waar nodig in te kunnen spelen op dergelijke ontwikkelingen.

- b. **Richting colleges, raden en inwoners is gerichte, gedoseerde en begrijpelijke informatievoorziening nodig.**

De materie is niet gemakkelijk uit te leggen. Richting colleges, raden en inwoners is gerichte informatievoorziening nodig. Waarbij aangegeven moet worden dat, naast milieuwinst en eventuele kostenconsequenties, ook zaken als innovatie, werkgelegenheid, etc. een rol spelen bij de afwegingen.

- c. **De focus qua aanpak moet primair liggen op haalbaarheid, realisme en door gemeenten beïnvloedbare doelen.**

Het college beseft dat het proces breder is dan 'enkel' het organiseren van een nieuwe aanbesteding (vandaar de ondersteunende programmalijnen 2 en 3). Tegelijkertijd tekenen we aan dat de focus primair moet liggen op haalbaarheid, realisme en direct door gemeenten beïnvloedbare doelen. De programma's kunnen gemakkelijk te breed worden, qua inhoud, qua ambities, qua actoren.

- d. **Om gedurende de looptijd van het RIC-contract een gelijkwaardige gesprekspartner te zijn met commerciële opdrachtnemers, is een robuuste en duurzame organisatie nodig, met kennis die actueel en continu voorhanden is.**

Het tussentijds - gedurende de looptijd van het RIC-contract - inspelen op nieuwe beleidsmatige en/of technologische ontwikkelingen vereist, naast de bereidheid om alles transparant te maken, een adequate kennis van die zaken bij de opdrachtnemer (regelgeving, techniek, financiën). Anders ben je - zeker daar waar belangen van de overheid en commerciële partners niet

helemaal parallel lopen - geen gelijkwaardige gesprekspartner voor de opdrachtnemer(s). Dat houdt in dat een robuuste en duurzame organisatie voorhanden moet zijn waarbij die kennis continu voorhanden is en actueel is. Een organisatie die tegelijkertijd dicht bij de gemeenten staat.

- e. De financiële bandbreedte voor de aanbesteding moet vooraf bepaald worden en met de raden gecommuniceerd worden. Waarbij ook zaken als lokale/regionale werkgelegenheid, innovatie, duurzaamheid, toekomstbestendigheid, minder afhankelijkheid van grondstoffeninvoer, etc. een rol bij de afweging spelen.**

Een eerlijke en realistische prijs is een terecht en logisch uitgangspunt. Het is zaak richting de raden (en inwoners) transparant te zijn over de kosten. Die staan momenteel in afvalland al door allerlei - ook internationale - ontwikkelingen onder druk. Dat betekent dat de financiële bandbreedte voor de aanbesteding (= substantieel deel van de gemeentelijke afvalstoffenheffing voor de inwoners) vooraf bepaald moet worden en met de raden gecommuniceerd moet worden. Als de kosten voor de aanbesteding stijgen ten opzichte van de huidige situatie, zijn zelfs - vanwege het budgetrecht van de raad - raadsbesluiten nodig. Tegelijkertijd moet ervoor gewaakt worden circulair aanbesteden / circulair samenwerken puur vanuit de (uit de aanbesteding komende) verwerkingskosten te bekijken: er spelen ook zaken als lokale/regionale werkgelegenheid, innovatie, duurzaamheid, toekomstbestendigheid, minder afhankelijkheid van grondstoffeninvoer, etc. een rol bij de afweging.

- f. Energieopwekking uit of chemische recycling van afval/grondstoffen is pas aan de orde wanneer uit gedegen onderzoek blijkt dat dat de meest duurzame en hoogwaardige methode van verwerken is en wanneer het mogelijk is gedurende de looptijd van het RIC-contract langjarige verbintenissen in die sfeer makkelijk en tegen aanvaardbare kosten open te breken, om in te kunnen spelen op op dat moment hoogwaardigere technieken voor circulair hergebruik.**

In de voorbereidingen van de ALV bleek dat in het kader van ambitie 2 (CO2-reductie) gekozen kan worden, ingeval van nog ontbrekende betere/duurzamere technieken, voor (duurzame) energieopwekking uit of chemische recycling van afval/grondstoffen. Dat zou ons inziens pas aan de orde kunnen komen wanneer uit onderzoek blijkt dat dat op dat moment de meest duurzame en hoogwaardige methode van verwerken is uit het oogpunt van circulair hergebruik. En als dat het geval is, zal gedurende de looptijd van het RIC-contract ingespeeld moeten kunnen worden op hoogwaardigere technieken die 'circulair hergebruik' tot doel hebben. Daarbij zal ASL er attent op moeten zijn geen langjarige verbintenissen in de sfeer van energieopwekking en/of chemische recycling aan te gaan (vaak gaat het daarbij om dure investeringen, die langjarig terugverdiend moeten worden), behalve wanneer het mogelijk is die

verbintenissen makkelijk en tegen aanvaardbare kosten open te breken om tussentijds in te kunnen spelen op die hoogwaardigere technieken voor circulair hergebruik.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Streven naar circulaire economie is een prominent onderdeel van duurzaamheidsbeleid.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing.

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing.

8. Financiën

Het proces van de voorgestelde uitwerking van de ASL-programmalijnen is begroot op in totaal € 400.000. De provincie Limburg heeft een bijdrage van € 200.000 toegekend. De resterende € 200.000 komen uit de reguliere jaarbegrotingen van ASL (alle ASL-leden betalen jaarlijks € 0,20 per inwoner contributie). Er worden dus geen extra kosten voor de programmalijnen door ASL gevraagd of in rekening gebracht.

Wat de nieuwe aanbesteding voor restafval, GFT en PMD in de toekomst - vanaf 2024 - kostentechnisch oplevert voor de gemeenten (positief of negatief) is uiteraard nog niet bekend. De aanbesteding moet nog voorbereid, opgestart en uitgevoerd worden (2021/2022).

9. Aanbestedingen

ASL stelt voor de aanbesteding van de grote stromen via de RIC-methode uit te voeren. De gemeenten dienen (in de geplande ALV van maart 2021) daartoe mandaat aan ASL te verlenen. Voor die mandaatverlening komt er rond de jaarwisseling een separaat collegevoorstel. De raad zal in elk geval geïnformeerd worden, afhankelijk van de financiële uitgangspunten van de aanbesteding zal een raadsbesluit of een raadplegende raadsbijeenkomst nodig zijn.

10. Participatie tot heden

Via een uniforme RIB en ASL-nieuwsbrieven zijn de raden in de afgelopen periode geïnformeerd over het proces. Betrokken wethouders zijn via regio-bijeenkomsten van ASL bijgepraat.

In de komende periode volgen er nieuwe uniforme RIB's en ASL-nieuwsbrieven. In oktober a.s. worden er digitale webinars voor raadsleden door ASL georganiseerd.

11. Voorstel

1. Instemmen met de richtinggevende uitspraken (paragraaf 3 van dit collegevoorstel, dikgedrukte tekst).
2. De richtinggevende uitspraken - na afstemming met de gemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul - in de Algemene Leden Vergadering van de vereniging Afval Samenwerking Limburg van 10 september a.s. in laten brengen door één van afval-wethouders van de gemeenten Maastricht-Meerssen-Valkenburg aan de Geul.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na de ALV van 10 september volgt er nog een AVL eind november a.s. (onder voorbehoud, voor het PMD-dossier⁴) en een ALV in maart 2021. ASL verzoekt de gemeenten om in die ALV('s) ASL te mandateren om namens de gemeenten de aanbestedingsprocedure te starten c.q. uit te voeren.

⁴ ASL is nog aan het onderzoeken of PMD op een alternatieve manier georganiseerd kan worden, uiteraard met inbegrip van de beoogde circulaire doelen. Alsdan zou PMD buiten de voorziene RIC-aanbesteding gehouden kunnen worden. Binnen enkele maanden zal ASL ons daar nader over informeren.